

PŘEDMLUVA

O současné společnosti se stále více hovoří jako o společnosti informační. Informace a informační technologie proměňují řadu dříve obvyklých a přijímaných přístupů a pravidel v oblasti formy a obsahu vzdělávání, ale také v zajištění informační bezpečnosti. Mění se také role knihoven, jejichž základním posláním je zpřístupňování informací uživatelům, kdy tyto informace jsou stále častěji zprostředkovány právě informačními technologiemi. Téma informační bezpečnosti se silně dotýká všech uživatelů internetu a informačních technologií, mezi nimi jsou však vyzdvihovány možné dopady a rizika pro děti. Ty prochází povinným vzděláváním, které je má připravit na profesní i soukromý život. Cílem této publikace je nabídnout daty podloženou analýzu a současně návrh pro vzdělávání žáků základních škol v informační bezpečnosti. Primárně monografie směřuje do knihoven, ale její výsledky lze jistě uplatnit i v dalších institucích, jak institucích neformálního vzdělávání, tak ve školách.

Pro dosažení tohoto cíle je monografie rozdělena do tří základních částí. První část přináší teoretické představení problematiky informační bezpečnosti. Zaměřuje se na rizika, hrozby a možná bezpečnostní opatření, která by měl lektor znát nejen pro realizaci dále řešených lekcí. První část tedy může být přínosná nejen pro lektory, ale i odbornou a širokou veřejnost pro získání přehledu o problematice informační bezpečnosti, bezpečnostních opatřeních, která by měl využívat běžný uživatel informačních technologií, i o důvodech jejich využití.

Druhá část publikace se již soustředí na samotnou koncepci vzdělávání žáků základních škol v informační bezpečnosti v knihovnách. Jsou představena východiska, která může knihovna využít pro argumentaci vůči zřizovateli a uživatelům ke zdůvodnění aplikace dané koncepce. Následně jsou popsány jednotlivé lekce do té míry podrobnosti, aby je knihovník mohl využít přímo, případně po přírůp-

sobení specifickým cílové skupiny. Akcentováno je proto nejen to, co bylo nastaveno, ale také proč a co je nutné zachovat pro dosažení stanovených cílů lekce. Tato část publikace je tedy již určena zejména lektorům v knihovnách, případně jiných vzdělávacích institucích, ale také managementu těchto organizací pro zdůvodnění realizace této služby (v anglickém prostředí označováno jako *information literacy advocacy*¹).

Forma i důvody nastavení lekcí nevycházejí jen z odborné literatury, ale výrazně je ovlivnily také výsledky výzkumů, které byly využity jak pro orientaci v prostředí knihoven a jejich potenciálu lekce realizovat, tak pro ověření koncepce pomocí akčního výzkumu. Přestože v knihovnictví i dalších oblastech se diskutuje potřeba služeb založených na datech (*evidence-based librarianship*), knihovny poskytují své služby převážně na základě vlastního přesvědčení². Tato část publikace tedy slouží jako empirický doklad reálnosti a efektivity navržené koncepce. Sekundárně může být využitelná pro knihovníky jako inspirace pro provádění vlastních výzkumů i jako ukázka jejich přínosu. V tomto ohledu jsou opět primární cílovou skupinou publikace lektori informačního vzdělávání v knihovnách, ale sekundárně i ostatní zaměstnanci knihoven nebo lektori neformálního vzdělávání.

Tato publikace navazuje na dizertační práci autorky³. S ohledem na výše představený cíl je ale větší část práce přepracována. Některé pasáže jsou rozpracovány podrobněji pro využitelnost v praxi, jiné jsou naopak zkráceny s ohledem na aktuálnost nebo volnější vztah k jádru knihy.

---

1 KATZ 2007.

2 KOVÁŘOVÁ 2016.

3 KOVÁŘOVÁ 2015.